

***Doxasophus* ve Tezvir: Müdâheneci “Pol-Sci” Zihniyetin Bilime, Entelektüel Çabaya Verdiği Hasarlar Üzerine**

Bir siyaset bilimci olarak sadece siyaset bilimi uzmanlığı içinde hareket eden, görüp duyan siyaset bilimci zihniyetinden tedirginliğimi daha önce de belirtmişim.

Bu tedirginliğin kaynağı söz konusu zihniyetin yerinde analizleri, başka söze yer bırakmayan saptamaları vs. değil elbette.

Aksine uzmanlığa ve onun jargonuna kapılmanın siyaset bilimi camiasını köreltme, bilimsel kaygıyı, kavramsal düşünce ve entelektüel tutkuyu araçsallaştırma riski gün geçtikçe büyüyor.

Uzmanlık Belgesinin Kitabı Konforu

Uzmanlık bir yapı taşıdır fakat ona sıkışıp kalındığında köreltir, böylece içinde yaşadığı dünyayı cansızlaştırır, dondurulmuş bir gerçekliğe referans vermekle yetinir. Elinizdeki sadece uzmanlıktan, daha doğrusu uzmanlık belgesinden ibaret olunca, yapı taşı zedelenir, aşınır, kolay oynayan bir verimsizlik abidesine dönüşür. Böyle bir durumda onu, şurada burada uzmanlık eğitimi aldığınızı nişanesi yaparsınız en fazla... Etkileşim odaklı hakaretlerinizin, küçümsemelerinizin kalkanı yaparsınız onu.

Söz konusu siyaset bilimi olduğunda dünyanın cansızlığına kapılmanın ciddi sonuçları olabilir. Sorun da sadece görünmenin ya da kitleyle iletişimin vülgarize edici niteliği değildir.

Bir kere siyaset biliminin zeminini teşkil eden temel kavramlar, başta devlet olmak üzere dinamik bir siyasal ve sosyal gerçeklik ile karşı karşıyadır.

Siyaset bilimi, canlılığını yitirmeyen bu gerçeklikle bilimsel onuruna yakışır şekilde baş edebilmek için disiplinlerarası olma hüviyetiyle harekete geçer.

Aynı şekilde, içinde bulunduğu coğrafyanın gerçekleriyle de iletişim halinde olmak zorundadır. Onun inançlarıyla, kültürel varoluşuyla, edebiyatıyla, sokağın sesiyle... Kitleleri birer piyon olarak görmenin ve coğrafyaya uzak olmanın kitabı konforuyla konuşamaz.

Kitabı konforun terk edilmesi ise verili gerçekliği eleştirmemek anlamına gelmez. Tam tersine eleştiriye mümkün kılan kavrayış için bu konforun yırtılıp atılması elzemdir.

Nitekim kitabı konfor, uzmanlık belgesinin ardına sıkışmışlığın da ifadesi olarak, ezberlerini gerçekliğin yansıması olarak kurgular, iddia eder.

Sabri Ülgener’in İsyanı

Sabri Ülgener, okumaktan keyif aldığım bir aydındır. Ona bir rehber gözüyle bakmam çünkü kendisi böylesi rehberlerden şikâyet eder. Dolayısıyla Ülgener’i “hoca fetişizmi” ile okuyamazsınız.

Ülgener ismiyle ilk karşılaşmam, yıllar önce Nur Vergin’in Doğu Batı dergisinin otuz yedinci sayısında yer alan ve entelektüel olmaya dair bir sorgulayamaya girişen makalesi sayesinde olmuştu. Vergin, söz konusu makalesinde Şerif Mardin ile Ülgener’i birlikte okuyor ve Türkiye’de entelektüelin özerk bir varlığının olamamasının, aslında pek de böyle bir dertlerinin olmadığını her iki ismin ortak vurgusu olduğuna değiniyordu.

Ülgener, J. S. Mill’in sadece iktisatçı olan bir iktisatçı, iyi bir iktisatçı değildir, önermesine dikkat çeker. Nitekim kendisi de “sadece iktisatçı” olmayan bir iktisatçıdır.

Müdâheneci olmak, yani karşı tarafın onayını almak için hareket etmek, günümüzde etkileşimin asli parametrelerinden birini teşkil ediyor. Kavramın İslam sözlüğündeki karşılığı da “dünyalık elde etmek için, dinden taviz vermek”tir.

“Bilim adamlığı ile entelektüelliğin birleşimi halinde kaba kuvvetten de tehlikeli olan kıskırtmaya (ancak entelektüel harcı olan o gizli ve kirliliğe oyuna) Osmanlı lügatçısının bulduğu karşılık tezvir'dir. Yani hakikat süsü vermek...”

Ülgener, bu günleri görseydi entelektüel boyutun ihmal edildiği, tek boyutlu ve salt teknisyenliğe indirgenmiş bilim adamlığının tezvirlerine nasıl tepki verirdi? Tahmin etmek zor değil.

Bilimi, kibreye ve simgesel şiddete çeviren kavramsal jargonlar karşısında pek de hoşnut olmazdı.

Pierre Bourdieu'nün Müdâhenecileri: Bilgin Görünen Görüş Teknisyenleri

Böylece, ekseriyetle ticarileştiği günbegün ortaya çıkan kamuoyu araştırmalarının ya da anketlerin, tarafsız görünmek için kılı kırk yaran ama bir noktadan sonra görüntüyü kurtarma kaygısını bile unutan gelişigüzel yorumlarından ibaret bir “*pol-sci*” cenah türer, alır başını gider.

Pierre Bourdieu'nün Platon'a atıfla böylesi cenahların tekil üyeleri için kullandığı bir sözcük var: *Doxasophus* yani “kendini-bilgin-sanan-görüş-teknisyeni”.

Böyleleri için “*olmak*”, birileri tarafından “*iyi bulunmuş olmak*”tır.

Yani Ülgener'in müdâhenecilerine gönderme yapar Bourdieu.

Bu da Fransız sosyoloğa göre düpedüz ödünleri, hatta gizli ödünleri içerir.

Doxasophus olmaktan çıkmak, böylelerin talep ettiği politik itaati sorgulamaktan geçiyor.

Muhafız konumu dizayn ettiğini sananları gözünüzün önüne getirin... Kitabı konfor ve medyatik görünüm üzerinden sayısal veriye indirgedikleri seçmenlerin “tek yolunun” neresi olduğunu buyururlar.

Dürüst olmak gerekirse müdâheneci ya da angaje “*pol-sci*” tayfanın, hangi cenaha ait olursa olsunlar, pek çekilir dert olmadığını söylemem lazım.

İçlerinden kimileri simgesel şiddet gücüne, yani söylediklerine sorgulanmaksızın rıza gösterilen bir konuma sahip olsa da bu durum değişmez.

Ellerinde bu güç olmayanlar ise yurt dışı uzmanlık belgeleri üzerinden bu şiddeti pervasızca uygulamaya çalışır.

Yine de etkileşim çağında her biri anlaşılabilir bir durumdur. Burada not ettiklerim ve gözlerinizde canlanan profiller de sadece bir olgunun parçacıkları oldukları için önemlidir. Görüş teknisyenliğinin bilimsel uğraş üzerine düşürdüğü lekedir, bizim asıl meselemiz.

Kavramları istismak etmekten çekinmeyen, buyurgan müdâhenecilerin siyaset bilimine verdiği zararı, hoca fetişizmini ya da malumatfuruşluğu bir kenara bırakacak, oryantalist hırslardan arınacak genç arkadaşların telafi edeceğini umuyorum.

Örneğin, Cezayir doğumlu düşünür Fransız filozof derken Türkiyeli felsefeci ifadesini kullanmaktaki tutarsızlığa, bu tutarsızlığın simgesel şiddet potansiyeline rağmen karşı gelebilmek onların elindedir.

Ya da coğrafyanın siyasal, sosyal ve kültürel gerçeklerini küçümseyerek göz ardı eden, ithal kavramlar ve çözümlerle ülkenin can alıcı sorunları bir şey söylediğini sanan özgüven problemlili zihniyeti önemsemek de...

Felsefeyi, bilimi bu zihniyetten ibaret görmemek de...

Bunun yolu da eleştireliliği, kitabi konfordan kurtarmaktan geçiyor. Çok boyutlu, disiplinlerarası bir çalışma azmiyle bu yol inşa edilir. Yoksa polemiklerle ya da komplekslerle değil.

Bu simgesel şiddetin birçok düzeyiyle karşılaşmış bir siyaset bilimci olarak söylüyorum: Göründüklerinden çok daha kırılğanlar...

Fragmanlar

- Okudukları yetişir insanın imdadına... Çoğu zaman klişeler tarafından hapsedilmemek için birer kalkana dönüşürler. En kurtarıcı oldukları zamanlarsa insanın zihnine üşüşen kaygıları temizlemek, derin bir nefes almak gerektiği anlardır. Ama ne olursa olsun, satırların ya da kitapların imdada yetişmesi, onlarla kurulan özgün bir ilişkiye bağlıdır. Onlarla hemhal olmak, altı çizilen satırları boş kâğıdın üzerinde farklı bir maceraya sürüklemekle ilgilidir bu acil yardım. Bu olmadığında kendini haklı çıkarmanın papağanlığından fazlası olamayacaktır, dünyanın en güzel cümlesi bile.
- En sevdiğim aktörlerden Denzel Washington'ın başrolünde yer aldığı *The Equalizer* serisinin ikincisi, şu dikkat çekici replikle, Türkiye sınırları içinde geçen şu racon kesmeyle başlar: "*Bu dünyada iki tür acı vardır. Can yakan acı. Değiştiren acı*". Ardından adamımız McCall, muhatabına Türkçe seslenir: "*Bugün sen seçeceksin*". Bazen öyle acılara kapılıyoruz ki onun çemberi içinde gerilmeden önce acının türünü seçemiyoruz. Galiba olgunlaşmamışlığın bir yönü de bu... Acının hangi türüyle muhatap kaldığını görememek...
- Bir zamanlar Mirkelam vardı. *Hatıralar* diye bir parçası da... "*Üzülsem, üzüldüğüme üzülsem, gözyaşına dalıp dalıp seni hatırlarım...*" diye zerk eder bedenimize atamadığımız özlemlerin zehrini. Hatıralar neye yarar, bir şeye yaramalı mı, pek emin değilim. Ama sabaha karşı yazılan satırlara sızar, durur. En çok da yitirilmiş masumiyetin ağıtına dönüşür, çoğu zaman içine akan gözyaşlarıyla birlikte.
- Güzelliğe özen göstermenin gittikçe zorlaştığını görmek üzücü... İnsanın zekâsına, duygularına katı bir sınır ve dar bir çerçeve getiren saygısızlık, sadakatsizlik gibi olgular yüzünden insan olmanın en asli niteliklerinden biri önemsizliğe itiliyor: Özen göstermek.

Adem Yılmaz, "Doxasophus ve Tezvir: Müdâheneci "Pol-Sci" Zihniyetin Bilime, Entelektüel Çabaya Verdiği Hasarlar Üzerine"

<https://www.fikirtepedi.com/siyaset/doxasophus-ve-tezvir-mudaheneci-pol-sci-zihniyetin-bilime-entelektuel-cabaya-verdigi-hasarlar-uzerine/> (Yayın Tarihi: 29 Nisan 2024)